

УДК 316.614-053.4:004.946.5

Тургенєва Анастасія Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
ORCID ID 0000-0002-7609-3085
turgeneva.an@gmail.com

Попова Анастасія Сергіївна

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
ORCID ID 0000-0001-5176-0059
kovaleva.anastasia.45@gmail.com

Сизоненко Ірина Геннадіївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
ORCID ID 0000-0003-0955-4782
sizonenco@ukr.net

Петровська Катерина Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
ORCID ID 0000-0003-4857-0793
petrovska.zp.network@gmail.com

Гуренко Ольга Іванівна

доктор педагогічних наук, професор, перший проректор
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
ORCID ID 0000-0003-3562-7818
hurenkoolga75@gmail.com

ВІДЕОХОСТИНГ YOUTUBE ЯК ЗАСІБ ІНФОРМАЦІЙНО-КУЛЬТУРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У науковій статті обґрунтовані теоретико-практичні засади інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube. Здійснено уточнення поняття «інформаційно-культурна соціалізація дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube», яке полягає в інтеграції особистості до сучасного інформаційного Інтернет-суспільства, формуванні Інтернет-культури, засвоєнні соціально-моральних норм і цінностей, що транслюються дитиною молодшого шкільного віку під впливом Інтернет-середовища та проєктуються під час взаємодії з різними інститутами соціалізації, у процесі прийняття рішень, вибору освітньої траєкторії. Схарактеризовано компоненти (ціннісно-інформаційний, гносеологічно-інформаційний, соціалізувальний), критерії, показники та рівні сформованості інформаційно-культурної соціалізації особистості. З метою здійснення соціально-педагогічної діяльності з питання інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube визначена та схарактеризована модель цього процесу, метою якої є соціалізація дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube шляхом формування інформаційно-технологічних знань, усвідомленого ставлення до Інтернет-інформації; розвиток креативних умінь та навичок, розширення соціальних зв'язків у процесі взаємодії з іншими Інтернет-користувачами; виховання інформаційної культури та культури поведінки в Інтернет-мережі. Авторами запропонована технологія відеобукінгу, яка може використовуватись соціальним педагогом у межах профілактичної, соціально-виховної, соціалізаційної діяльності учнів. У статті описана процедура організації роботи з упровадження технології відеобукінгу в освітній процес, яка передбачала три етапи. Експериментально перевірено ефективність упровадження розробленої моделі та технології відеобукінгу в освітній процес закладів освіти.

Ключові слова: інформаційно-культурна соціалізація; відеохостинг YouTube; діти молодшого шкільного віку; відеобукінг; Інтернет-ресурси; медіаграмотність.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Глобальний Інтернет-простір продукує розповсюдження різноманітного контенту в сучасному інформаційному суспільстві, він все більше наповнюється соціальними мережами, які є розважальними ресурсами, джерелами інформації, засобами спілкування. Серед найбільш відвідуваних сайтів є відеохостинг YouTube, який користується популярністю в усіх вікових групах, а особливо серед учнівської молоді. Наймолодшими відвідувачами відеохостингу YouTube є діти молодшого шкільного віку. За підсумками статистичного аналізу, що представлені Науково-дослідним інститутом психічного здоров'я, 24,3 % дітей молодшого шкільного віку три години на день проводять за комп'ютером, у мережі Інтернет. У вихідні – цей рівень досягає 41 % [1]. У зв'язку з цим актуалізується проблема вивчення впливу Інтернет-мережі, зокрема відеохостингу YouTube, на процес соціалізації дітей молодшого шкільного віку в освітньому процесі та соціально-педагогічній роботі.

Ключовою реформою Міністерства освіти і науки є створення Концепції «Нова українська школа» (2016), у межах якої, як зазначала Л. Гриневич [2], педагоги повинні володіти інструментарієм для навчання учнів медіаграмотності. На її думку, це повинно відбуватися наскрізно в освітньому процесі. Також формування навичок медіаграмотності додано до Державного стандарту початкової освіти [3].

Модернізація початкової шкільної освіти згідно з вимогами Концепції «Нова українська школа» передбачає створення освітнього середовища, у якому б дитина розвивалась різнобічно, опановуючи ключові компетентності, серед яких провідне місце займає інформаційно-комунікаційна. Здобувач початкової освіти, оволодіваючи інформаційно-комунікаційною компетентністю, знаходить, подає, перетворює, аналізує, узагальнює та систематизує дані; за допомогою цифрових пристроїв створює інформаційні продукти та програми; усвідомлено використовує інформаційні технології для спілкування та співпраці; усвідомлює наслідки використання інформаційних технологій для себе, суспільства, навколишнього світу, дотримується етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії.

Педагогічний колектив закладу загальної середньої освіти, зокрема соціальний педагог, відповідно до положень Концепції «Нова українська школа» (2016) має створювати умови для успішної інформаційно-культурної соціалізації дитини молодшого шкільного віку, формування в неї інформаційно-комунікаційної компетентності, входження в активне суспільне життя.

На необхідності визнання провідної ролі інформації та медіа в буденному житті та освітній діяльності наголошується в міжнародних та державних законодавчих документах, зокрема в Окінавській хартії глобального інформаційного суспільства (2000), Декларації принципів Організації Об'єднаних Націй «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання в новому тисячолітті» (2003), Декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності (2011), Паризькій декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності в цифрову епоху (2014); «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» (2014), «Про доступ до публічної інформації» (2015), Законах України «Про інформацію» (2017), «Про інноваційну діяльність» (2012), «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні» (2012), «Про основні засади забезпечення кібербезпеки» (2018); Розпорядженні Кабінету Міністрів України «Концепція розвитку національної інноваційної системи» (2009), Постанові Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань з питань «Стратегії інноваційного розвитку в Україні на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» (2010); експерименті Міністерства освіти України із медіаосвіти

«Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» на 2017 – 2022 роки» (2017).

Однак, незважаючи на потужну законодавчу базу щодо інформаційно-культурної соціалізації, аналіз сучасних наукових досліджень довів, що вони у своїй більшості ґрунтуються на вивченні негативних аспектів впливу Інтернет-мережі на соціалізацію особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості впливу Інтернет-контенту на особистість розглянуто в працях медіапсихологів Дж. Блока, А. Голдберга, Х. Кеша, Г. Мельник, М. Орзак, Л. Роберта, К. Янга та ін. Проблему Інтернет-залежності розкрито в публікаціях Т. Більбот, Л. Юр'єва, В. Бурової, А. Войскунського, А. Церковного. Проблемами кіберагресії, Інтернет-злочинності, впливу Інтернет-порнографії на особистість займаються: Д. Бірн, О. Блискунова, М. Герц, Л. Найдьонова, Р. Ремлюга, А. Штольц, О. Юрченко. Більшість дослідників наголошують на непоправній шкоді, що завдає Всесвітня мережа підліткам і молоді, у яких процес соціалізації відбувається більшою мірою у віртуальному світі. Однак існують і протилежні думки стосовно впливу Інтернет-контенту. Різні аспекти впливу Інтернет-інструментів на процес навчання дітей, зокрема відеохостингу YouTube, розкрито в дослідженнях Б. Бороу (B. Borrighs), Т. Еліс-Херві (N. Ellis-Hervey), Дж. Елстона (G. D. Alston), М. Кенон (M. Cannon), Р. Кея (R. Kay), Е. Тана (E. Tan) та ін. Проблема використання відеохостингу YouTube у молодшій школі досліджується С. Девідсоном (C. Davidson), С. Денбі (S. Danby), Л. М. Гівеном (L. M. Given), К. Дж. Торпом (K. J. Thorpe). Проблеми соціалізації особистості присвячені праці класиків соціально-педагогічної науки О. Безпалько, М. Васильєвої, І. Зверєвої, А. Капської, Л. Міщик, А. Мудрика, Л. Орбан-Лембрик, М. Подберезського, С. Харченка та ін.

Водночас вивчення наукових, нормативних джерел дає підстави стверджувати, що в сучасній науковій літературі недостатньо вивченими є питання, які б розкривали проблему застосування відеохостингу YouTube як засобу інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку. Вважаємо, що аналіз і систематизація досвіду в контексті цієї проблематики може стати важливим джерелом для осмислення й творчого використання інноваційних ідей у сучасній соціально-педагогічній практиці.

Мета статті. Визначити особливості використання відеохостингу YouTube як засобу інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку, теоретично обґрунтувати модель реалізації цього процесу та представити авторську методику роботи з інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інститутами соціалізації особистості є сім'я, освітні заклади, референтні групи, що впливають на розвиток дитини через систему медіаосвітньої комунікації, яка є каналом двостороннього ефективного спілкування усіх стейкхолдерів (зацікавлених осіб) [4; 5; 6] і спрямована на формування свідомого споживання медіапродукції, адекватного і різнобічного оцінювання змісту і форми інформації, безпеки і культури спілкування у віртуальних спільнотах.

Аналіз наукових досліджень (К. Дейл, Ц. Лю, Ч. Ченг та ін.) свідчить про особливу увагу до проблеми використання соціальних мереж у процесі соціалізації та розвитку особистості, оскільки вони об'єднують корисну інформацію та розважальні, емоційні сюжети, які передбачають залучення глядачів до процесу навчання. Такий формат називають «ед'ютеймент» (edutainment), він поєднує в собі навчання та розваги.

Серед найбільш популярних форматів ед'ютеймента є використання Інтернет-сайтів, зокрема відеохостингу YouTube, що являє собою вебсервіс, який дозволяє завантажувати відео в браузері, переглядати відеоролики різного інформаційного і соціального спрямування в Інтернеті. [6; 7; 8].

На думку Т. Еліс-Херві (N. Ellis-Hervey), Дж. Елстона (G. D. Alston), відеохостинг YouTube розглядається як універсальний освітній відеорепозитарій для фактичного та афективного навчання. Дослідники стверджують, що участь в онлайн спільнотах сприяє самостійним дослідженням різних сфер за допомогою відеопідкастів, а також стимулює зацікавленість неформальною освітою [9, с. 502 – 513].

У контексті нашого дослідження, відеохостинг YouTube розглядаємо як інноваційний засіб інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку. Він може використовуватись для інтерактивного навчання у вигляді онлайн збірника відеороликів різного тематичного наповнення, спрямованого на отримання доступу до навчання, розширення мережі соціальних контактів і можливостей для саморозвитку в різних сферах дітей молодшого шкільного віку. У дослідженнях К. Коха (C. Koh) зазначено позитивний вплив відеохостингу YouTube, що сприяє моральному та психосоціальному розвитку дітей молодшого шкільного віку шляхом створення та просування відповідного контенту [10, с. 619 – 635]. Також, на думку Ю. Альмейда, Ф. Беневенуто й Ф. Фигуейредо [11, с. 745 – 754], ознаки росту популярності відеохостингу YouTube пов'язані з можливістю розвивати зворотний зв'язок між користувачами та відеоблогерами, які створюють навчальний контент.

Дослідники Г. Чатзопоулу, Ч. Ченг і М. Фалоутсос [12, с. 1 – 6] визначають, що популярність на YouTube є одним із основних шляхів розвитку особистості, через залучення його до освітньої Інтернет-мережі, мережі соціальних контактів та розширення власних можливостей, що забезпечує успішний процес соціалізації та становлення особистості.

Вивчення й теоретичне узагальнення наукових досліджень (О. Безпалько, М. Васильєва, І. Зверева, А. Капська, Л. Міщик, А. Мудрик, Л. Орбан-Лембрик, М. Подберезський, С. Харченко) дозволило виявити особливості впливу відеохостингу YouTube на соціалізацію дітей молодшого шкільного віку, що полягають у: наданні можливостей для самовираження, самореалізації та осмислення власних медіапотреб; розкритті творчого потенціалу особистості; розширенні кола соціальних зв'язків; набутті соціально корисних умінь і навичок у процесі взаємодії з іншими Інтернет-користувачами. Також це дозволило нам визначити поняття «інформаційно-культурна соціалізація дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube», яке ми розглядаємо як інтеграцію особистості до сучасного інформаційного Інтернет-простору, формування Інтернет-культури, засвоєння соціально-моральних норм і цінностей, що транслуються дитиною молодшого шкільного віку під впливом Інтернет-середовища та враховуються в процесі прийняття рішень, вибору освітньої траєкторії розвитку під час взаємодії з різними інститутами соціалізації (сім'я, освітні заклади, референтні групи тощо).

Варто зазначити, що використання ресурсів Інтернет-мережі, зокрема відеохостингу YouTube, повинно позитивно впливати на інформаційно-культурну соціалізацію молодших школярів, виступати потужним джерелом знань, надавати можливості для саморозвитку, сприяти формуванню навичок самостійності і допомагати педагогам і батькам у вихованні соціально активної дитини. Використання відеохостингу YouTube може відігравати допоміжну і комплексну роль у сімейному вихованні та шкільній освіті.

Інформатизація освіти вимагає відповідності професійної підготовки педагогічних працівників сучасному рівню цифрового суспільства. Тому однією з глобальних цілей

інформатизації освіти є підготовка соціальних педагогів, які володіють високим рівнем інформаційної культури, застосовують інформаційні телекомунікаційні технології в освітньому процесі. Найважливішими напрямками розвитку системи підготовки творчого педагога в умовах глобальної інформатизації суспільства в науці вважаються такі: інформатизація освіти, інтеграція змісту освіти, гуманізація, забезпечення наступності і неперервності, розвивальний, діяльнісний характер освіти, активізація навчальної і педагогічної діяльності, надання їй характеру творчого пошуку тощо [13].

Соціальний педагог, здійснюючи інформаційно-культурну соціалізацію дітей молодшого шкільного віку, покликаний попереджати деформації означеного процесу. Адже дитина в Інтернет-просторі засвоює норми, цілі, цінності, правила, прийняті в мережевому співтоваристві. Розбіжність таких мережових норм із загальноприйнятими цінностями суспільства може призвести до конфлікту між особистістю, що засвоїла «мережеву культуру» того суспільства, у якому вона живе.

3. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичний аналіз проблеми використання відеохостингу YouTube як засобу інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку передбачав проведення соціально-педагогічного дослідження. Дослідження містило теоретичне обґрунтування моделі реалізації процесу інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube та впровадження технології роботи з означеного процесу. Для цього ми визначили мету, основні завдання та розробили методичку експериментальної роботи, а також охарактеризували етапи реалізації моделі інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube.

Метою дослідження є експериментальна перевірка ефективності моделі інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube.

Реалізація мети визначила завдання експериментального дослідження:

1. Визначити критерії, показники, рівні та стан сформованості інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube.

2. Упровадити в практику соціально-педагогічної роботи з дітьми молодшого шкільного віку розроблену модель та технологію роботи з інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube.

3. Експериментально перевірити ефективність розробленої моделі «Інформаційно-культурна соціалізація дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube».

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час реалізації першого завдання з метою вивчення стану інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube визначено й схарактеризовано критерії, сутність яких розкривають відповідні показники, які подані в таблиці 1, та рівні їх сформованості (високий, достатній та низький).

Таблиця 1

Критерії та показники інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube

Критерії	Показники
Соціально-інформаційний	<ul style="list-style-type: none"> - володіння інформацією про Інтернет-ресурси, сайти, блоги; - залученість до соціальних мереж; - знання про можливості використання відеохостингу YouTube у формальній та інформальній освіті.
Креативно-діяльнісний	<ul style="list-style-type: none"> - вміння шукати інформацію в Інтернет-мережі; - здатність ефективно розподіляти та використовувати час на навчання та розваги в реальному та віртуальному світі; - навички прояву власної індивідуальності та здібностей; - креативні навички створення власних відеоблогів та каналів на YouTube.
Культурно-комунікативний	<ul style="list-style-type: none"> - дотримання культури безпечної поведінки в соціальних мережах та реальному житті; - активність у процесі спілкування та взаємодії з іншими Інтернет-користувачами; - вміння етично відстоювати власну точку зору, реагувати на коментарі та критично оцінювати контент вебресурсів.

Залежно від прояву сукупності визначених показників сформованість інформаційно-культурної соціалізації диференціюється за такими рівнями: *високий* – відображає значний рівень володіння інформацією про Інтернет-ресурси; активну залученість до соціальних мереж; володіння ґрунтовними, системними знаннями про можливості використання відеохостингу YouTube у формальній та інформальній освіті; сформоване на високому рівні вміння шукати інформацію в Інтернет-мережі та здатність ефективно розподіляти й використовувати час на навчання та розваги; креативні навички створення власних відеоблогів та каналів на YouTube з урахуванням індивідуальних здібностей; високий рівень культури безпечної поведінки (спілкування та взаємодія з іншими) у соціальних мережах; вміння етично відстоювати власну точку зору, реагувати на коментарі та критично оцінювати контент вебресурсів.

Середній засвідчує наявність у школярів переважно фрагментарного рівня володіння інформацією про Інтернет-ресурси; залученість до соціальних мереж; володіння базовими знаннями про можливості використання відеохостингу YouTube у формальній та інформальній освіті; сформоване на достатньому рівні вміння шукати інформацію в Інтернет-мережі, здатність розподіляти і використовувати час на навчання та розваги, створювати власні відеоблоги та канали на YouTube за допомогою фахівців; достатній рівень культури безпечної поведінки (спілкування та взаємодія з іншими) у соціальних мережах та реальному житті.

Низький рівень - низький рівень володіння інформацією про Інтернет-ресурси у дітей молодшого шкільного віку; вони мають поверхові, фрагментарні знання щодо можливостей використання відеохостингу YouTube у формальній та інформальній освіті; проявляють пасивність у взаємодії з Інтернет-користувачами; у них відсутні навички критичного аналізу й оцінки інформації в Інтернет-мережі, самостійності та творчості у створенні власних відеоблогів та каналів на YouTube.

Визначення критеріїв та показників дало можливість діагностувати рівень інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом

відеохостингу YouTube. На констатувальному етапі експерименту було залучено 323 учня віком від 6 до 11 років, які навчаються в закладах загальної середньої освіти м. Бердянська (ЗЗСО №3, 5, 11, спеціалізована школа з поглибленим вивченням іноземних мов №16). Вибір такої величини генеральної сукупності був зумовлений тим, що величина ймовірності при цьому, за С. Гончаренком, складає 0,85, і допустима помилка у висновках не буде перевищувати 10,04 [14, с. 187].

Вивчення стану сформованості інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube відбувалось за допомогою таких методів, як-от: бесіди, анкетування, опитування, експертного оцінювання, якісно-кількісного порівняльного аналізу одержаних результатів.

У процесі дослідження вихідного рівня інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку за соціально-інформаційним критерієм визначався рівень володіння інформацією щодо Інтернет-ресурсів, сайтів, блогів; залученості до соціальних мереж; знань про можливості використання відеохостингу YouTube у формальній та інформальній освіті. Згідно з креативно-діяльнісним критерієм визначався рівень сформованості вмінь шукати інформацію в Інтернет-мережі; ефективно розподіляти та використовувати час на навчання та розваги в реальному та віртуальному житті; навичок прояву власної індивідуальності та здібностей; креативних навичок створення власних відеоблогів та каналів на YouTube. За культурно-комунікативним критерієм з'ясовували рівень дотримання культури безпечної поведінки в соціальних мережах та реальному житті; активності в процесі спілкування та взаємодії з іншими Інтернет-користувачами, уміння етично відстоювати власну точку зору, реагувати на коментарі, критично оцінювати контент вебресурсів.

Аналіз, розрахунки й узагальнення результатів проведеної діагностичної роботи показали, що інформаційно-культурна соціалізація дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube знаходиться переважно на низькому рівні: високий рівень соціалізації має 15,79 % (51 дитина), середній – 25,39 % (82 дітей), низький продемонстрували 58,82 % (190 дітей). Узагальнені результати констатувального експерименту зображені на рисунку 1.

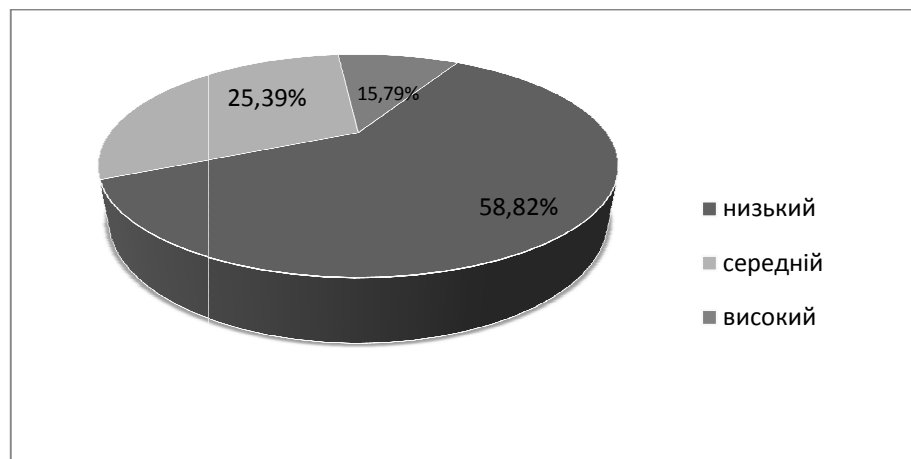

Рис. 1. Узагальнені результати констатувального експерименту

На етапі констатувального експерименту був застосований метод експертного оцінювання, що передбачав визначення думки фахівців (соціальних педагогів, учителів, директорів шкіл, методистів відділу освіти, батьків) щодо сучасного стану інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube. Було визначено, що педагоги та батьки приділяють

недостатньо уваги використанню дітьми Інтернет-ресурсів та контроль за цим з їх боку недостатній. Водночас педагоги наголошували на необхідності інформаційно-культурної соціалізації, визначаючи потребу в підготовленості дітей, вже починаючи з молодшого шкільного віку, до свідомого та доцільного використання Інтернет-ресурсів, зокрема популярного серед учнівської молоді відеохостингу YouTube.

Аналіз соціально-педагогічної практики показав, що, впроваджуючи положення законодавчих та нормативно-правових документів щодо інформатизації освіти, зокрема Закону України «Про Національну програму інформатизації» (2016 р.), «Концепції Національної програми інформатизації» (2013р.), «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні» (2016р.) та ін., соціальні педагоги закладів загальної середньої освіти успішно використовують Інтернет-мережу не лише з метою підвищення власної професійної майстерності, але й задля залучення учнів до цілеспрямованого творчого використання Інтернет-ресурсів. Створюючи, наприклад, блоги («мережевий журнал чи щоденник подій») соціальні педагоги відкривають додаткові можливості для соціалізації дітей. За допомогою блогів можна інформувати про події та заходи; стимулювати онлайн дискусії, обмін думками; робити посилання на матеріали для самоосвіти, формувати навички безпечного поведіння в мережі, культури спілкування дітей молодшого шкільного віку; залучати батьків до освітнього процесу.

З досвіду ведення блогу соціальним педагогом Бердянського муніципального ліцею (див. рис. 2) можна дійти висновку, що цей блог призначений для вчителів, учнів і батьків [15], у ньому відображено основні напрями роботи фахівців психологічної служби ліцею, міститься інформація про заходи, проведені з метою ознайомлення дітей із загрозами, що існують у глобальній мережі, є рекомендації, які допоможуть уникнути проблем при роботі в Інтернеті. На сайті розміщений план заходів з медіаграмотності (радіохвилинка «Створюй, спілкуйся та поважай: кращий Інтернет починається з тебе», єдина класна година «Безпечний та відповідальний Інтернет», тренінг «Кібербулінг: за стіною відчуження» тощо). Також представлена відеоробота «X-mas Challenge 2018 фільм БМЛ», що створена учнями і вчителями ліцею та розміщена на відеохостингу YouTube [16].

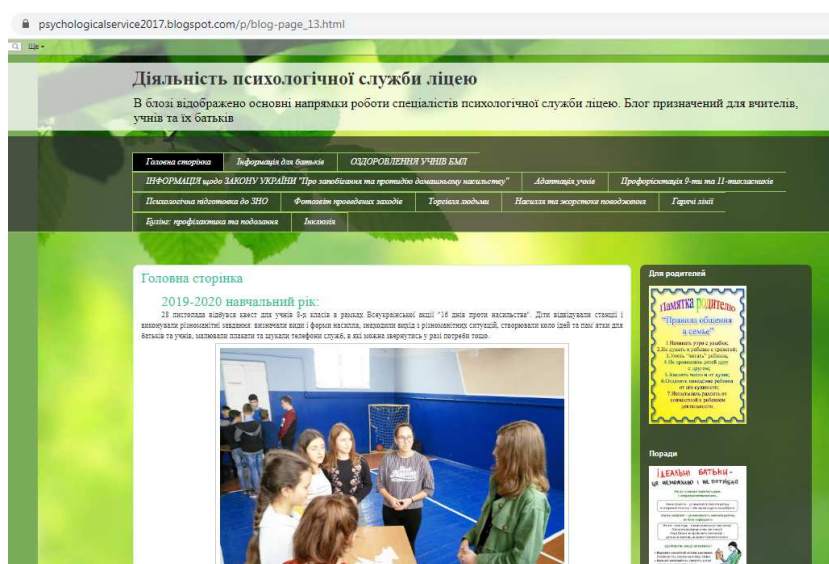

Рис. 2. Сторінка психологічної служби ліцею

(https://psychologicalservice2017.blogspot.com/p/blog-page_13.html)

Ще один блог соціального педагога Бердянського закладу загальної середньої освіти № 5 (див. рис. 3) створений з метою інформування батьків, учнів школи про

акції, тренінги, майстер-класи; для обміну досвідом з колегами. На сайті фахівець рекомендує фільми та мультфільми для перегляду дітьми разом з батьками, зокрема й через відеохостинг YouTube [17].

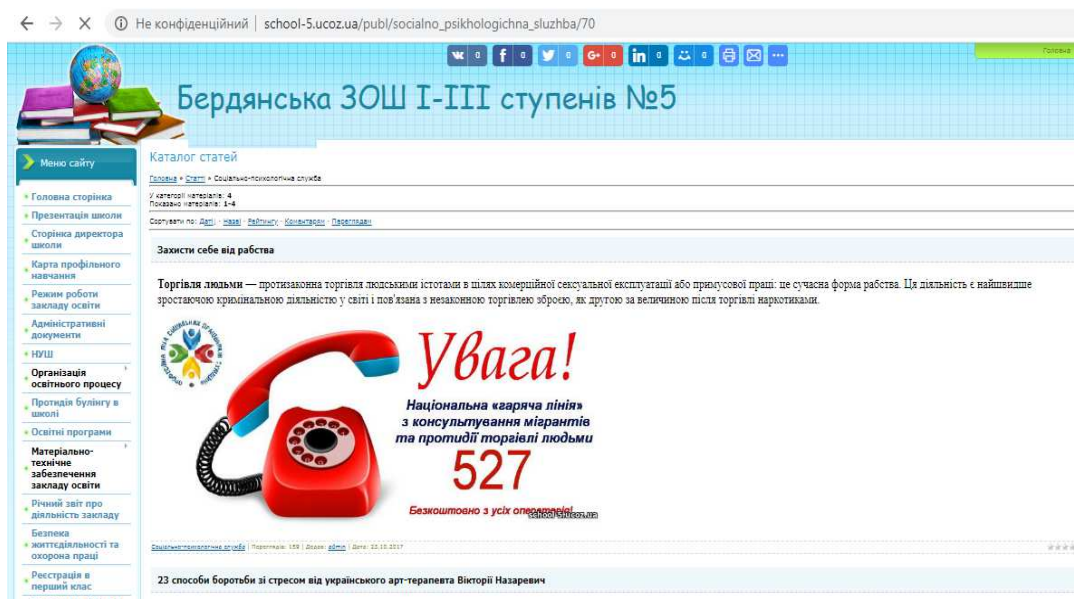

Рис. 3. Сторінка психологічної служби ЗЗСО
(http://school-5.ucoz.ua/publ/socialno_psikhologichna_sluzhba/70)

Незважаючи на інформаційно-змістову наповненість блогів соціальних педагогів у закладах загальної середньої освіти нами було встановлено, що недостатню увагу приділено інформаційно-культурній соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube.

З метою підвищення ефективності інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube було здійснено впровадження в практику соціально-педагогічної роботи з дітьми молодшого шкільного віку розроблену авторську модель «Інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube», яку представлено на рисунку 4. В основу моделі покладено взаємозалежні елементи: мета, що полягала в комфортній соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube, досягнення якої передбачало виконання завдань (формування інформаційно-технологічних знань, усвідомленого ставлення до Інтернет-інформації; розвиток креативних умінь та навичок; розширення соціальних зв'язків у процесі взаємодії з іншими Інтернет-користувачами; виховання інформаційної культури та культури безпечної поведінки в Інтернет-мережі), принципи (позитивної спрямованості, мобільності, диверсифікації, системності, міждисциплінарності, мультимедійної інтеграції), функції (комунікативно-інформаційна, ціннісно-регулятивна, рекреативна, соціально-організаційна).

Важливим елементом у структурі моделі є етапи її реалізації, що у своїй сукупності спрямовані на забезпечення ефективності її впровадження: теоретичний (обґрунтування мети, визначення складових елементів), методичний (підбір методів, форм, принципів роботи), процесуальний (практична робота з впровадження обраного інструментарію). Реалізація сукупності методів і форм забезпечується системною взаємодією суб'єктів соціалізації – учнів, батьків та педагогів.

У структурі моделі важливим елементом є методи та форми, від якості впровадження яких залежить ефективність соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube [18]. Із традиційних методів інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube ми пропонуємо такі:

1. Методи формування свідомості (перекопування, розповідь, пояснення, приклад). Особливістю цих методів є те, що вони мають два аспекти: психологічний (розуміння понять, суджень, оцінка явища, власні переконання) та соціально-педагогічний, який різниться за змістом інформаційного характеру та за формою організації (індивідуальна, групова, фронтальна) [20].

2. Методи організації діяльності і формування досвіду поведінки, до яких належать: педагогічна вимога (конкретне завдання, щоб виявити ставлення до соціально-інформаційної дійсності; уміння знайти нестандартне рішення в процесі виконання завдань); громадська думка (думка Інтернет-користувачів, що впливає на формування поглядів дитини молодшого шкільного віку); привчання (дозволяє соціальному педагогу через систему відповідних вправ виробити звички позитивної поведінки у інформаційному середовищі); створення соціально-педагогічних ситуацій (наявність таких ситуацій, у яких проявляються позитивні або негативні погляди та поведінка дітей молодшого шкільного віку) [19; 20].

3. Методи стимулювання поведінки. До цієї групи належать методи заохочення дітей молодшого шкільного віку (похвала, схвалення, підбадьорювання, змагання) [20].

4. Методи самовиховання (самоаналіз, самоконтроль, самонаказ, самонавіювання), які спрямовані на формування у дитини уміння ставити перед собою певне завдання, мати внутрішнє бажання його виконувати та усвідомлення необхідності його виконання; аналізувати та контролювати себе й оцінювати результати виконання поставленого завдання [21].

Із пріоритетних методів упровадження моделі соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube ми пропонуємо наступні: організації соціально-педагогічної взаємодії (ціннісної орієнтації, організації діяльності, спілкування, самореалізації), соціального виховання (мотивування й залучення до дії, репродукування, співдії та співтворчості), інформаційні (розповідь, демонстрація, консультація), операційні (алгоритм, відеоконфронтація, «роби як я», самокритика), пошукові (аналіз конкретних ситуацій, «група шуму», «ділова корзина»), методи самостійної роботи, формування свідомості, досвіду суспільної поведінки, стимулювання й оцінки поведінки, аналізу випадку.

Модель інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube (рис. 4) передбачає впровадження також таких форм роботи: інформаційні повідомлення, мозкові штурми, кейс-стаді, «сам собі режисер», онлайн конкурси, інтерактивні ігри, відеообговорення, swot-аналіз, дискусії, вебконференції, Інтернет-форуми тощо.

Отже, результатом упровадження представленої моделі є інформаційно-культурна соціалізація дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube. Оскільки в процесі інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку важлива роль відводиться соціальному педагогу закладу загальної середньої освіти, то саме від його цілеспрямованої та ретельної роботи буде залежати результативність розробленої моделі.

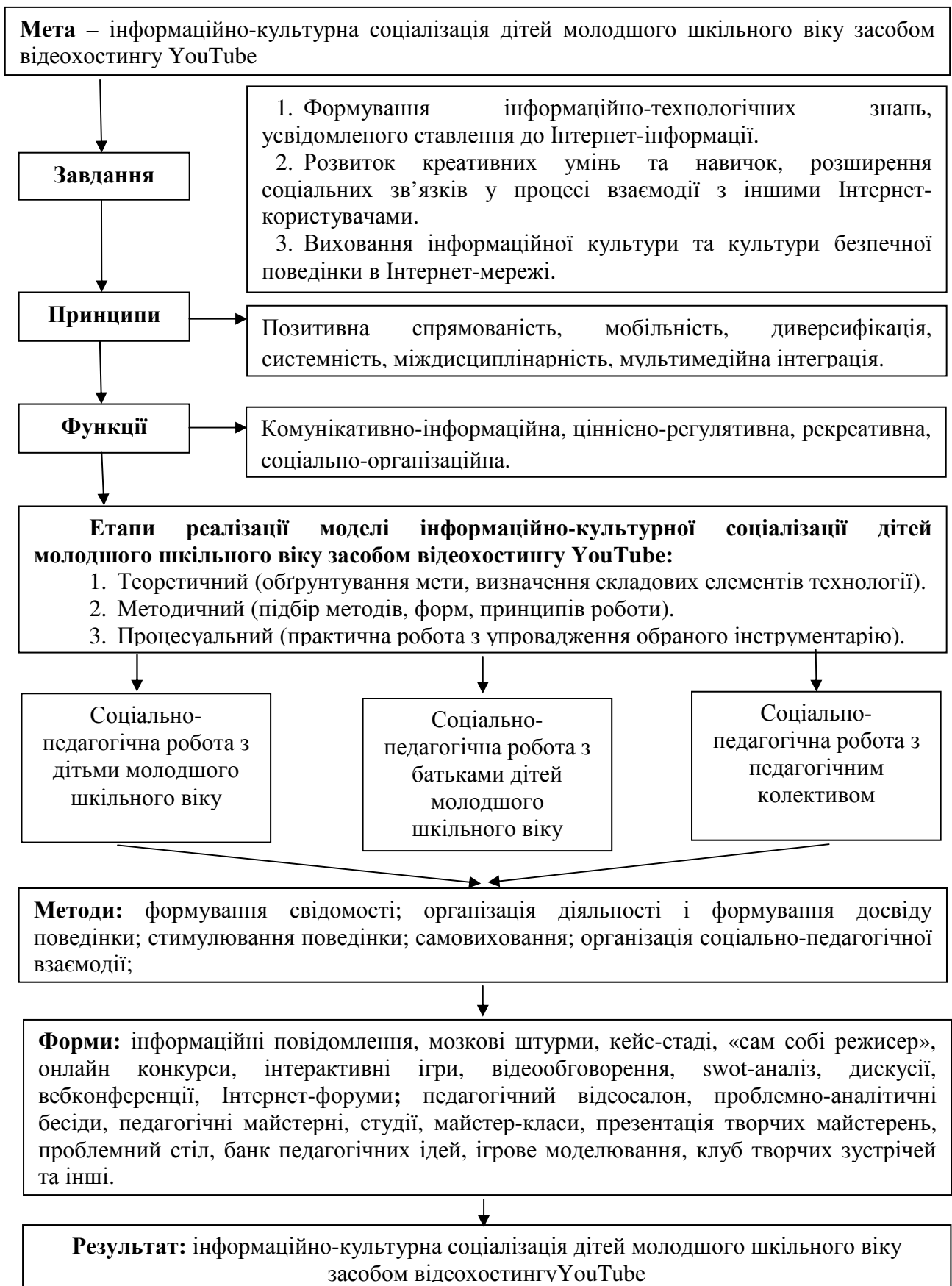

Рис 4. Модель інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube

Діяльність соціального педагога спрямована на соціалізацію особистості, що передбачає володіння ним сучасними інформаційними ресурсами, які сприяють цікавій, творчій, продуктивній взаємодії з дітьми молодшого шкільного віку. Задля результативності власної професійної діяльності фахівець має орієнтуватися в сучасних Інтернет-платформах, що виступають ресурсами соціально-педагогічної діяльності. Серед найпопулярніших можна виокремити: musical.ly (створення музичних відео кліпів), vimeo (організація прямих ефірів), metacafe (розважальні відео), vitomy (відеопрогравач, на якому можна адаптувати відео до своїх брендингових запитів), blip.tv (розміщення вебсеріалів), vzaar (професійна відеоплатформа) тощо [22]. Перелічені вище сайти можуть відвідувати й діти, однак аналіз зазначених відеоконтентів дозволив встановити, що їх основне призначення полягає у створенні здебільшого розважальних матеріалів, змістовне наповнення яких не контролюється з боку дорослих.

Зважаючи на негативний вплив, що може спричинити нерегульоване користування подібними сайтами, ми пропонуємо інноваційну технологію роботи з інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube – *відеобукінг*. Така технологія передбачає стилізацію сучасної, актуальної, цікавої для дітей художньої літератури у формат відео. Отже, створення відеороликів за мотивами казок та літературних творів, на нашу думку, буде спонукати дітей молодшого шкільного віку до читання.

Дітям можна запропонувати створити відеоматеріали до казок та художніх творів, рекомендованих Міністерством освіти і науки. Оновленою Програмою для закладів загальної середньої освіти (2-4 класи) [23] з літературного читання передбачено сприяння розвитку інформаційної культури молодших школярів; формування вмінь здійснювати пошук, добір інформації для вирішення навчально-пізнавальних завдань; ознайомлення з літературою різної тематики і жанрів; формування соціальних, морально-етичних, естетичних цінностей; виховання потреби в систематичному читанні як засобів пізнання світу, самопізнання, загальнокультурного розвитку, естетичного задоволення.

Окрім того, у роботі з відеобукінгу можна використовувати читацькі списки для дітей і підлітків, що рекомендовані Центром дослідження літератури для дітей та юнацтва [24]. До списків увійшли класичні й сучасні твори зарубіжних та українських письменників, які, на думку експертів, є актуальними й цікавими для сучасних школярів. До списку рекомендованих творів українських авторів увійшло 70 позицій від понад 60 авторів. Проте досить важливим при роботі з дітьми молодшого шкільного віку є врахування їх читацьких інтересів та вподобань.

Технологія відеобукінгу може використовуватися соціальним педагогом в межах профілактичної, соціально-виховної, соціалізаційної діяльності. На заняттях з відеобукінгу можна обговорювати прочитані тексти, надавати характеристику улюбленим героям, аналізувати поведінку негативних персонажів та її наслідки. Результати обговорень та аналізу діти представляють у відео, які знімають разом з соціальним педагогом або з батьками. Діти відтворюють власне бачення художнього твору, інсценують, беруть на себе різні соціальні ролі, програють життєві ситуації, створюють власне продовження, завершення історії. У такий спосіб відбувається розвиток творчої діяльності учнів на основі прочитаного, прояв власної індивідуальності та здібностей, формуються креативні навички створення власних відео, здатність ефективно розподіляти та використовувати час на навчання та розваги в реальному та віртуальному світі. Представляючи власні відео за допомогою відеохостингу YouTube широкому загалу, діти не лише презентують власні таланти, а й популяризують читання.

Серед інших активних та інтерактивних форм роботи з дітьми та їх батьками ми пропонуємо наступні: соціальний відеосалон, проблемно-аналітична бесіда, креативна майстерня, студія, майстер-клас, проблемний стіл, банк педагогічних ідей, ігрове моделювання, клуб творчих зустрічей та ін. Цікавими формами роботи з інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку також є: інформаційні повідомлення «Інтернет – це книга знань», «YouTube і навчання», «Безпека в Інтернеті»; мозкові штурми «Вчимося користуватися YouTube», «Основи відеоблогінгу»; workshop «Батькам і дітям про YouTube», кейс-стаді «Відеоблогери і успіх», «Як знімати відео на YouTube», «Освіта та Інтернет»; сам собі режисер «Основи зйомки відеоматеріалів», «Стрім і культура мовлення»; онлайн конкурси «Один день з життя моєї сім'ї», «Я відеоблогер»; інтерактивні ігри «Летсплей», «Скарбниця знань»; відеообговорення «Безпека понад усе»; swot-аналіз «Користь Інтернету в навчанні»; дискусії «Чи актуально використовувати YouTube в школі?», вебконференції «Боротьба з комп'ютерною залежністю»; Інтернет-форуми «Культура користування Інтернетом», «Профілактика кібербулінгу»; проблемно-аналітичні бесіди «Користь і шкода користування YouTube», «Як навчитись ефективно використовувати Інтернет-ресурси»; майстер-класи «Поради для батьків майбутніх відеоблогерів», «Цікавий світ Інтернету», «Як уникнути Інтернет-залежності»; ігрове моделювання «Уявіть себе в ролі науковця»; клуб творчих зустрічей «Я і мої улюблені відеоблогери», соціально-педагогічні тренінги «Виховання толерантності у дітей», «Батьківська компетентність в користуванні Інтернет ресурсами», «Діти і YouTube» тощо.

На нашу думку, реалізація активних та інтерактивних форм роботи з дітьми та їх батьками забезпечується системною взаємодією суб'єктів соціалізації – учнів, педагогів і батьків. Так, з метою залучення батьків до процесу інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку пропонуємо наступні вправи на розвиток креативних здібностей та мислення: «Сімейна самопрезентація» (дітям та батькам повідомляється, що вони потрапили у казкову країну YouTube, де їм необхідно створити власний чарівний канал та вигадати його назву, представити майбутніх відеоблогерів (членів сім'ї), самопрезентації); «Один день з життя моєї сім'ї» (дітям та батькам пропонується розробити казковий сценарій відео одного з вікендів життя сім'ї (подорожі, екскурсії, свята та традиції) та презентувати його; «Робота в Інтернет-мережі» (соціальний педагог разом з учителем інформатики пропонує попрацювати батькам і дітям за комп'ютерами над алгоритмом створення каналу на YouTube. Соціальний педагог допомагає та активізує роботу всіх учасників). Можна також оголосити конкурс на краще сімейне відео для YouTube каналу. Під час оцінювання відео звертається увага на якість та зміст контенту, креативність доробку, зрозумілість, естетичність, кількість переглядів, коментарів та фолловерів.

Окрім того соціальний педагог може надати батькам буклети, листівки, що містять інформацію про корисні сайти, відеоканали та відеоблоги, рекомендовані для перегляду дітям з освітньою метою. Адже батьки зобов'язані дозувати і допомагати обирати дітям корисну інформацію, постійно цікавитись, які відеоматеріали дивляться їх діти. До речі, слід обговорювати побачене, аналізувати разом із дитиною ту інформацію, яку вона дізнається з YouTube, допомагати у використанні цієї інформації та розвивати в дитини інтерес до знань.

Реалізація другого завдання методики експериментального дослідження відбувалась на базі закладів загальної середньої освіти, охоплених експериментом. Діти молодшого шкільного віку були поділені на експериментальну групу (165 осіб) та контрольну групу (158 осіб).

Організація роботи з упровадження моделі інформаційно-культурної соціалізації експериментальної групи полягала в наданні дітям інформації щодо Інтернет-ресурсів,

сайтів, блогів; залученні до соціальних мереж у навчальних цілях; формуванні знань про можливості використання відеохостингу YouTube у формальній та інформальній освіті; розвитку вмінь шукати інформацію в Інтернет-мережі та ефективно розподіляти та використовувати час на навчання та розваги в реальному та віртуальному світі; формуванні навичок прояву власної індивідуальності та здібностей, креативного створення власних відеоблогів та YouTube каналів; вихованні культури поведінки в соціальних мережах та реальному житті; стимулюванні активності в процесі спілкування та взаємодії з іншими Інтернет-користувачами, формуванні вмінь етично відстоювати власну точку зору та реагувати на коментарі.

Соціально-педагогічна діяльність з інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку полягала в активному залученні їх до Інтернет-середовища шляхом створення творчої атмосфери, усвідомлення самоцінності й індивідуальності, налагодження взаємостосунків і співробітництва між дітьми, суб'єкт-суб'єктної взаємодії з педагогами, активної участі у створенні власних творчих відеопроєктів, YouTube каналів та підтримки ініціативи дітей, формуванні адекватного ставлення до позитивних і негативних явищ та процесів соціальної дійсності в Інтернет-суспільстві.

Упровадження *відеобукінгу* як засобу інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube передбачає ряд етапів. На першому – кожен з учнів разом із соціальним педагогом, класним керівником та батьками обирали літературний твір, за мотивами якого було створено відеоролик. Як виявило дослідження, найбільшою популярністю серед сучасних школярів користуються такі твори, як-от: «Вампіратко» (автор Вельш Ренате), «Кіт, що любив дощ» (автор Манкель Геннінг), «Федько у пошуках Чупакабри» (автор Гридін Сергій), «Таємниця козацького скарбу» (автор Кокотюха Андрій). Окрім того, літературний твір «Таємниця козацького скарбу» шкільним учителем було покладено в основу створення освітнього квесту з предмету «Я у світі». Для того, щоб успішно виконати завдання квесту і дійти до фінішу, учням необхідно було обов'язково ознайомитися зі змістом твору.

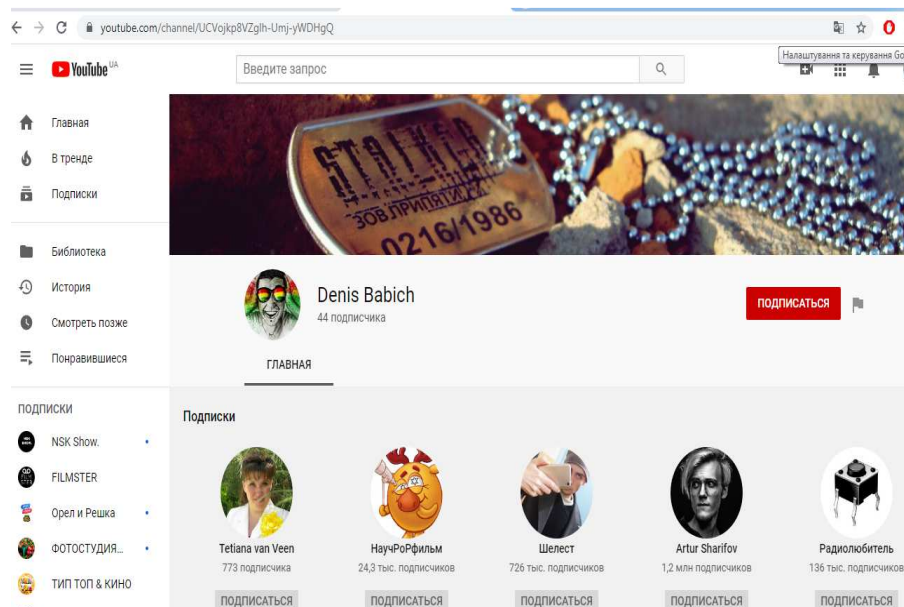

Рис. 5. YouTube-канали школярів
(<https://www.youtube.com/channel/UCVojkp8VZglh-Umj-yWDHgQ>)

Другий етап передбачав створення відеороликів за мотивами обраного твору, розміщення їх на відеохостингу YouTube. Як виявилося, більшість учнів вже мали

власні YouTube – канали (рис. 5). Ті, хто не мав таких каналів, зверталися за допомогою до вчителя інформатики. Потім відбувалось Інтернет-голосування для обрання найкращого відеоролика та обговорення на форумі блогу соціального педагога школи. Під час створення відеороликів в учнів виникали деякі труднощі. Так, наприклад, деякими учнями не були враховані емоційні «гачки», що знижувало здатність привертати і втримувати увагу аудиторії; відсутній або незрозумілий основний «меседж» та ін.

Третій етап – це заключна робота, що передбачала оголошення переможців та презентацію відеороликів. Деякі відеоролики в подальшому були інсценовані та додані до сценаріїв загальношкільних заходів («День українського козацтва», «Хелловін», «День Св. Валентина» та ін.). На рисунку 6 зображено інсценування розроблених відеороликів.

Рис. 6. Інсценування розроблених відеороликів «Хелловін»

У процесі експериментальної роботи розроблено та впроваджено методичні рекомендації для педагогів і батьків з питань інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube. Провідною метою надання рекомендацій стало формування навичок безпечної і культурної поведінки. Створено тезаурус з найбільш важливих та поширених термінів, що вживаються користувачами Інтернет-мережі, зокрема відеохостингу YouTube. Робота з батьками та дітьми передбачала формування навичок прояву власної індивідуальності, креативних здібностей створення власних відеоблогів та каналів на YouTube, здатність ефективно розподіляти та використовувати час на навчання та розваги в реальному та віртуальному світі.

Відповідно до третього завдання експериментального дослідження відбувалась перевірка ефективності процесу інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube. Вона передбачала вивчення динаміки кількісних змін рівня інформаційно-культурної соціалізації контрольної та експериментальної груп до та після формуального експерименту. Дослідження рівнів інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку після формуального експерименту, вивчення, обчислення й обробки динаміки кількісних змін відбувалась на основі соціально-інформаційного, креативно-діяльнісного та культурно-комунікаційного критерію з використанням тих самих методів, що й на констатувальному етапі експерименту.

З метою аналізу дослідної перевірки ефективності впровадженої моделі інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube було визначено кількісну характеристику рівнів інформаційно-

культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку контрольної та експериментальної групи за трьома визначеними критеріями та здійснений порівняльний аналіз даних експериментальної роботи на констатувальному та формульовальному етапах експерименту. Розрахунки отриманих даних дослідно-експериментальної роботи здійснювалися за допомогою використання методу визначення середньої арифметичної величини, що відбувалося шляхом додавання усіх отриманих варіантів значень та поділу отриманої суми на число варіантів за формулою:

$$M = \frac{\Sigma X}{N}$$

Де М – середнє арифметичне, Х – окремі дані, N – загальна кількість даних, Σ - сума всіх окремих даних [25, с. 58 – 59].

Одержані результати кількісної характеристики свідчать про позитивну динаміку рівня інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube і представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Динаміка рівнів згідно з критеріями інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube, %

Критерії соціалізації дітей молодшого шкільного віку	Рівні соціалізації, %											
	низький				середній				високий			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
	до експ.	після експ.	до експ.	після експ.	до експ.	після експ.	до експ.	після експ.	до експ.	після експ.	до експ.	після експ.
Соціально-інформаційний	46,06	42,18	48,13	29,41	38,23	41,04	37,31	43,86	15,71	16,78	14,56	26,73
Креативно-діяльнісний	53,63	56,45	56,36	32,01	38,56	35,43	33,91	44,74	7,81	8,12	9,73	23,25
Культурно-комунікаційний	57,2	60,07	59,08	29,37	32,54	32,12	34,63	46,07	10,26	7,81	6,29	24,56
Середній показник за рівнями	52,3	52,9	54,52	30,26	36,44	36,2	35,28	46,56	11,26	10,9	10,19	24,85

Отже, проведений формульовальний етап експерименту дав можливість здійснити аналіз динаміки рівня інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube. Якщо на констатувальному етапі експерименту високий рівень соціалізації мали 15,79 % дітей, середній – 25,39 %, низький – 58,82 % осіб, то вже після контрольних зрізів високий рівень мали 24,85 % осіб, середній – 44,89 %, низький – 30,26 %. Динаміку рівнів інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube до та після експерименту представлено на рисунках 7 і 8.

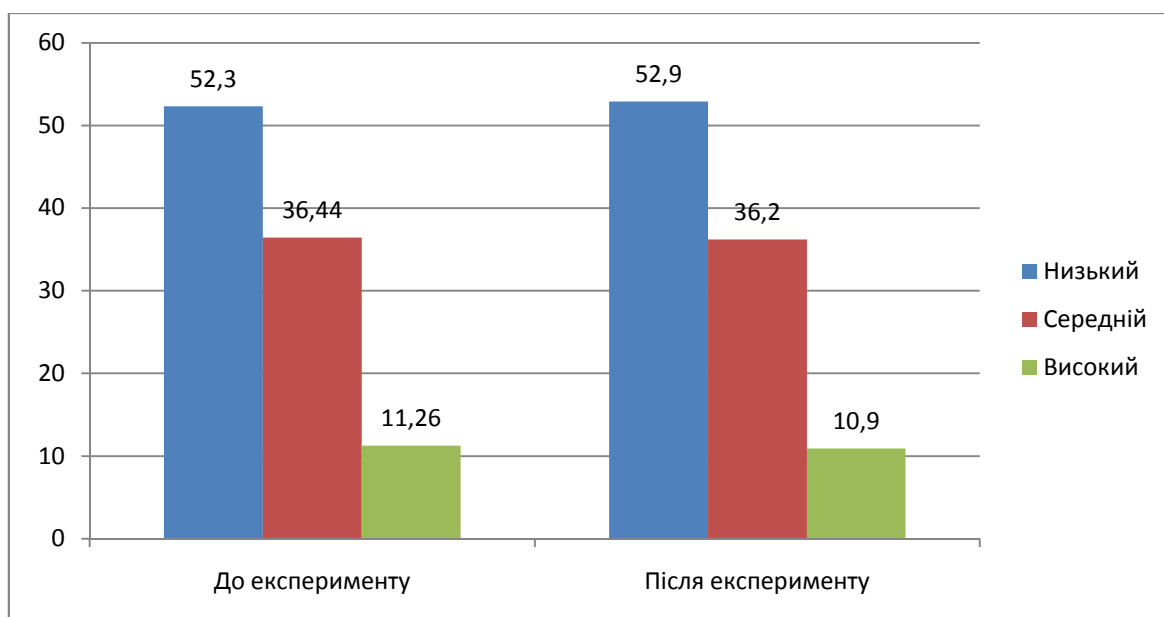

Рис. 7. Динаміка рівнів інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube у контрольній групі

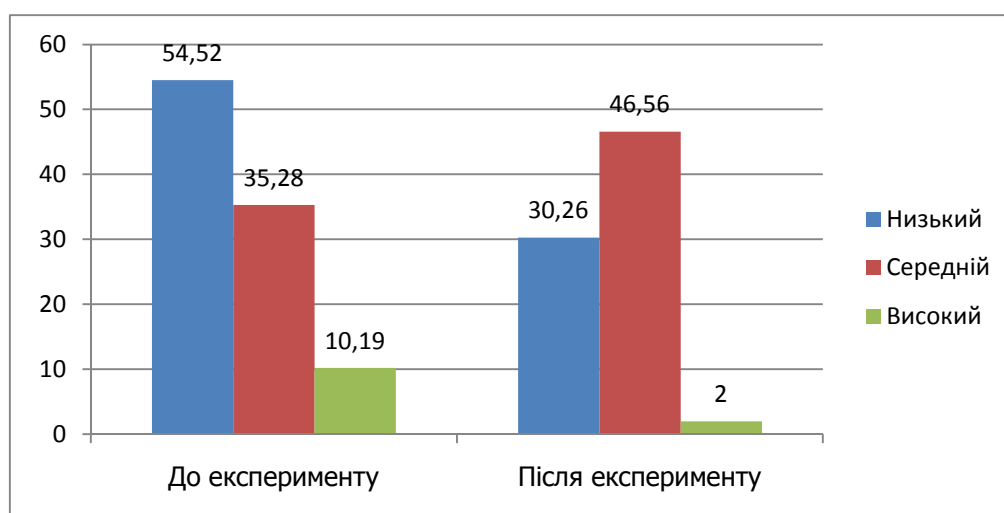

Рис. 8. Динаміка рівнів інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube у експериментальній групі

Отже, результати аналізу динаміки рівнів інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube показали позитивні зрушення в інформаційно-культурній соціалізації дітей молодшого шкільного віку. Так, збільшився відсоток дітей з високим і середнім рівнем соціалізації. Це дає підстави стверджувати про результативність запровадженої моделі інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У процесі дослідження було встановлено, що інформаційно-культурна соціалізація дітей молодшого шкільного віку засобом відеохостингу YouTube полягає в їх поетапному залученні до сучасного інформаційного суспільства, у процесі якого

відбувається розвиток критичного мислення та формування знань, умінь і навичок пошуку необхідної інформації, використання їх в освітній діяльності. Визначено, що зміст інформаційно-культурної соціалізації охоплює: процес соціального розвитку особистості, формування моральних установок і ціннісних орієнтацій, засвоєння соціального досвіду, оволодіння культурою навчання та спілкування, залучення особистості до системи взаємостосунків, формування свідомості.

Організація роботи з інформаційно-культурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку полягає в наданні дітям інформації щодо Інтернет-ресурсів, сайтів, блогів; залученні їх до соціальних мереж у навчальних цілях; формуванні знань про можливість використання відеохостингу YouTube у формальній та інформальній освіті; розвитку вмінь шукати інформацію у Інтернет-мережі та ефективно розподіляти та використовувати час на навчання та розваги в реальному та віртуальному світі; формуванні навичок прояву власної індивідуальності та здібностей, прояву креативності під час створення власних відеоблогів та каналів на YouTube; вихованні культури поведінки в соціальних мережах та реальному житті; стимулюванні активності в процесі спілкування та взаємодії з іншими Інтернет-користувачами, формуванні вмінь етично відстоювати власну точку зору та реагувати на коментарі.

Соціально-педагогічна діяльність з соціалізації дітей молодшого шкільного віку полягає в активному залученні їх до Інтернет-середовища шляхом створення творчої атмосфери, усвідомлення самоцінності й індивідуальності кожної дитини, налагодження взаємостосунків і співробітництва між дітьми, суб'єкт-суб'єктної взаємодії з педагогами, активної участі у створенні власних творчих відеопроєктів, YouTube каналів, формуванні адекватного ставлення до позитивних і негативних явищ та процесів соціальної дійсності в Інтернет-суспільстві.

Отже, у сучасному інформаційному світі зростає потреба у використанні Інтернет-ресурсів у системі освіти з метою ефективної інформаційно-культурної соціалізації сучасного покоління дітей та молоді. Таке усвідомлення породжує значну кількість практичних кроків щодо впровадження нових підходів до навчання, виховання та соціальної взаємодії між різними інститутами соціалізації, створення цікавого та змістовного навчального контенту для дітей різних вікових категорій, їх батьків та вчителів, що становить значний дослідницький інтерес, вартий подальшого вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Інтернет-залежність підлітків. статистичні дані. [Електронний ресурс]. Доступно: http://pravoslavnews.com.ua/massmedia/internet_zaleznist/. Дата звернення: Груд. 13, 2018
- [2] Л. Гриневич, *Медіаграмотність потрібно запровадити в практику кожного вчителя*. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://osvita.mediasapiens.ua>. Дата звернення: Лист. 19, 2018.
- [3] Кабінет Міністрів України (2018, лют. 21). *Постанова № 87, Про затвердження Державного стандарту початкової освіти*. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>. Дата звернення: Січ. 11, 2019
- [4] В. Москаленко, *Соціалізація особистості: монографія*. Київ: Фенікс, 2013.
- [5] С. Данилов, "Риски и потенциал интернет-социализации молодежи", *Известия Саратов. ун-та. Серия: Философия. Психология. Педагогика*, Т. 12, с. 42-46, 2012.
- [6] А. Лучинкіна, *Психологія Інтернет-соціалізації особистості: монографія*. Сімферополь: ВД «АРІАЛ», 2013.
- [7] К. Жуковский, *YouTube : путь к успеху. Как получают фуры лайков и тонны денег*. Ридеро, 2016. Доступно: <https://www.litmir.me/br/?b=549611>. Дата звернення: Січ. 10, 2019.
- [8] К. Chang, С.-С. Chang. *Computers in Human Behavior*. [Електронний ресурс]. Доступно: https://books.google.com.ua/books?id=jmm_DAAAQBAJ&pg=PA330&lpg=PA330&dq=Yu+Cheng,+K.+Dale,+C.+Liu&source. Дата звернення: Жовт. 2, 2018.

- [9] G. D. Alston, N. Ellis-Hervey. Exploring the nonformal children educator in twenty-first century contexts using qualitative video data analysis techniques. *Learning, Media and Technology*, 40 (4), 502 – 513, 2015.
- [10] C. Koh Exploring the use of Web 2.0 technology to promote moral and psychosocial development: Can YouTube work? *British Journal of Educational Technology*, 45(4), 619-635, 2018.
- [11] F. Figueiredo, F. Benevenuto, J. M. Almeida The tube over time: characterizing popularity growth of youtube videos. *WSDM MI*, P. 745 – 754, 2011. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://homepages.dcc.ufmg.br/~fabricio/download/wsdm11.pdf>. Дата звернення: Січ. 11, 2019.
- [12] G. Qiaztopoulou, C. Sheng, M. Faloutsos. A First Step Towards Understanding Popularity in YouTube, *INFOCOM IEEE Conference on Computer Communications Workshops*, San Diego, CA, USA, P. 1 – 6, 2010.
- [13] С. Ілляш, "Інформаційна культура як важлива складова професійної культури майбутнього вчителя початкових класів", *Наука і освіта*, 3, с. 68-72, 2014.
- [14] С. Гончаренко, *Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям*, 2-е вид. Київ: Вінниця, с. 187, 2010.
- [15] Діяльність психологічної служби БМЛ. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://psychologicalservice2017.blogspot.com/>. Дата звернення: Груд. 13, 2018
- [16] X-mas Challenge 2018 фільм БМЛ. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://www.youtube.com/watch?v=SsBU3IkrEK4>. Дата звернення: Лист. 2, 2018
- [17] А. Волик, *Педагог соціальний та практичний психолог*, 2018. Доступно: <https://socpvolik.blogspot.com>. Дата звернення: Бер. 7, 2018.
- [18] Г. Бондаренко, *Методи роботи соціальних педагогів: матеріал творчої групи соціальних педагогів*. Київ: Редакції загальнопед. газет, 2012.
- [19] О. Марінушкіна, І. Вишнева і В. Носенко, *Настільна книга соціального педагога*. Харків: Ранок, 2010.
- [20] С. Архипова, Г. Майборода і О. Тютюнник, *Методи і технології роботи соціального педагога*. Київ: Слово, 2010.
- [21] І. Литовченко, С. Максименко, С. Болтівець, М. Чепа та Н. Бугайова, *Діти в Інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі: посібник для батьків*. Київ: ТОВ «Видавничий Будинок «Аванпост-Прим», 2010.
- [22] Video Hosting & Managed Content <https://50wheel.com/hubs/video-hosting>. *List of the top 100 video hosting and online video platforms*. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://50wheel.com/hubs/video-hosting>. Дата звернення: Жовт. 2, 2018
- [23] Міністерство освіти і науки України. *Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2-4 класи*. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-rochatkovoju-shkoli>. Дата звернення: Груд. 8, 2018.
- [24] Центр дослідження літератури для дітей та юнацтва. *Золотий список рекомендованої літератури для дітей та юнацтва*. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://urcssyl.com.ua/ua/>. Дата звернення: Груд. 15, 2018.
- [25] У. Гончаренко. *Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям*. Київ: Вінниця, 2010.

Матеріал надійшов до редакції 16.03.2019 р.

ВИДЕОХОСТИНГ YOUTUBE КАК СРЕДСТВО ИНФОРМАЦИОННО-КУЛЬТУРНОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Тургенева Анастасия Александровна

кандидат педагогических наук, доцент кафедры социальной работы и инклюзивного образования
Бердянский государственный педагогический университет, г. Бердянск, Украина
ORCID ID 0000-0002-7609-3085
turgeneva.an@gmail.com

Попова Анастасия Сергеевна

кандидат педагогических наук,
старший преподаватель кафедры социальной работы и инклюзивного образования
Бердянский государственный педагогический университет, г. Бердянск, Украина
ORCID ID 0000-0001-5176-0059
kovaleva.anastasia.45@gmail.com

Сизоненко Ирина Геннадиевна

кандидат педагогических наук, доцент кафедры социальной работы и инклюзивного образования
Бердянский государственный педагогический университет, г. Бердянск, Украина
ORCID ID 0000-0003-0955-4782
sizonenco@ukr.net

Петровская Екатерина Владимировна

кандидат педагогических наук, доцент,
заведующая кафедрой социальной работы и инклюзивного образования
Бердянский государственный педагогический университет, г. Бердянск, Украина
ORCID ID 0000-0003-4857-0793
petrovska.zp.network@gmail.com

Гуренко Ольга Ивановна

доктор педагогических наук, профессор, первый проректор
Бердянский государственный педагогический университет, г. Бердянск, Украина
ORCID ID 0000-0003-3562-7818
hurenkoolga75@gmail.com

Аннотация. В научной статье обоснованы теоретико-практические основы информационно-культурной социализации детей младшего школьного возраста с помощью видеохостинга YouTube. Уточнено понятие «информационно-культурная социализация детей младшего школьного возраста с помощью видеохостинга YouTube», которое рассматривается как интеграция личности в современное информационное Интернет-сообщество, формирование Интернет-культуры, усвоение социально-нравственных норм и ценностей, транслируемых ребенком младшего школьного возраста под влиянием Интернет-среды, которые проектируются при взаимодействии с различными институтами социализации, в процессе принятия решений, выбора образовательной траектории. Охарактеризованы компоненты (ценностно-информационный, гносеологически-информационный, социализирующий), критерии, показатели и уровни сформированности информационно-культурной социализации личности. Для осуществления социально-педагогической деятельности с целью формирования информационно-культурной социализации детей младшего школьного возраста с помощью видеохостинга YouTube определена и охарактеризована модель этого процесса, целью которой является социализация детей младшего школьного возраста с помощью видеохостинга YouTube путем формирования информационно-технологических знаний, осознанного отношения к Интернет-информации; развитие креативных умений и навыков, расширение социальных связей в процессе взаимодействия с другими интернет-пользователями; воспитание информационной культуры и культуры поведения в Интернет-сети. Авторами предложена технология видеобукинга, которая может использоваться социальным педагогом в пределах профилактической, социально-воспитательной деятельности и деятельности, направленной на социализацию учащихся. В статье описана процедура организации работы по внедрению технологии видеобукинга в образовательный процесс, которая предусматривала три этапа. Экспериментально проверена эффективность внедрения разработанной модели и технологии видеобукинга в образовательный процесс учебных заведений.

Ключевые слова: информационно-культурная социализация; видеохостинг YouTube; дети младшего школьного возраста; видеобукинг; Интернет-ресурсы; медиаграмотность.

VIDEO HOSTING YOUTUBE AS A MEANS OF INFORMATION AND CULTURAL SOCIALIZATION OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN

Anastasiia A. Turgenieva

PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Social Work and Inclusive Education
Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-7609-3085
turgenieva.an@gmail.com

Anastasiia S. Popova

PhD of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Social Work and Inclusive Education
Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0001-5176-0059
kovaleva.anastasia.45@gmail.com

Irene G. Syzonenko

PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Social Work and Inclusive Education
Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-0955-4782
sizonenco@ukr.net

Kateryna V. Petrovska

PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Social Work and Inclusive Education
Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-4857-0793
petrovska.zp.network@gmail.com

Olha I. Hurenko

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, First Vice-Rector
Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-3562-7818
hurenkoolga75@gmail.com

Abstract. The scientific article substantiates the theoretical and practical principles of information and cultural socialization of primary school children by means of video hosting YouTube. The study clarifies the concept of "information and cultural socialization of primary school children by means of video hosting YouTube", which is considered to be as individual integration into the modern Internet information society, the formation of Internet culture, learning socio-moral norms and values which are transmitted by primary school children under the influence of the Internet environment and are designed in interaction with various institutions of socialization, in the decision-making process, the choice of educational trajectory. In the article, components, criteria, indicators and levels of formation of information and cultural socialization of personality are characterized. In order to carry out socio-pedagogical activities in the context of information and cultural socialization of primary school children by means of video hosting YouTube, a model of this process has been defined and characterized. Its purpose is socialization of primary school children by means of video hosting YouTube through the formation of information technology knowledge, conscious attitude to the Internet-information; development of creative skills, expansion of social ties in the process of interaction with other Internet users; information culture and Internet behavior culture education. The authors have proposed a video booking technology that can be used in the social educator's activity within the preventive, social-educational, socialization activities of primary school children. They describe the procedure for its implementation in educational process; it consists of three stages. The effectiveness of the developed model and video booking technology and its implementation in the educational process at school has been experimentally tested.

Keywords: information and cultural socialization; video hosting YouTube; primary school children; video booking; Internet resources; media literacy.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Children and the Internet: the balance of relationships. [Online]. Available: https://upsihologa.com.ua/Diti_internet:_psihologiya.html. Accessed on: Dec. 13, 2018. (in Ukrainian).
- [2] L. Hrynevych, Media literacy needs to be introduced into the practice of each teacher. [Online]. Available: <http://osvita.mediasapiens.ua>. Accessed on: Nov. 19, 2018. (in Ukrainian).
- [3] The Cabinet of Ministers of Ukraine (February 2018, February 21). Regulation No. 87, On Approval of the State Standard of Elementary Education. [Online]. Available: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>. Accessed on: Jan. 11, 2019. (in Ukrainian).
- [4] V. Moskalenko, *Socialization of personality*. Kyiv: Phenix, 2013. (in Ukrainian).

- [5] S. Danylov, "Risks and potential of Internet socialization of youth", *Yzvestyja Saratov. un-ta. Seryja: Fylosofyja. Psyhologyja. Pedagogyka*. Vol. 12, pp. 42-46, 2012. (in English).
- [6] A. Luchynkina, *Psychology Internet social relations features*. Simferopol: VD "ARIAL", 2013. (in Ukrainian).
- [7] K. Zhukovskij, YouTube: the path to success. How to get truck likes and tons of money. [Online]. Rydero, 2016. Available: <https://www.litmir.me/br/?b=549611>. Accessed on: Jan. 10, 2019. (in Russian).
- [8] K. Chang, and C.-C. Chang, *Computers in Human Behavior*. [Online]. Available: https://books.google.com.ua/books?id=jmm_DAAAQBAJ&pg=PA330&lpg=PA330&dq=Yu+Cheng,+K.+Dale,+C.+Liu&source. Accessed on: Oct. 2, 2018. (in English).
- [9] G. D. Alston, and N. Ellis-Hervey, "Exploring the nonformal children educator in twenty-first century contexts using qualitative video data analysis techniques", *Learning, Media and Technology*, 40 (4), pp.502 – 513, 2015. (in English).
- [10] C. Koh, "Exploring the use of Web 2.0 technology to promote moral and psychosocial development: Can YouTube work?", *British Journal of Educational Technology*, 45(4), pp.619-635, 2018. (in English).
- [11] F. Figueiredo, F. Benevenuto, and J. M. Almeida, The tube over time: characterizing popularity growth of youtube videos. *WSDM ML*, pp. 745 – 754, 2011. [Online]. Available: <https://homepages.dcc.ufmg.br/~fabricio/download/wsdm11.pdf>. Accessed on: Jan. 11, 2019. (in English).
- [12] G. Qiaztopoulou, C. Sheng, and M. Faloutsos, "A First Step Towards Understanding Popularity in YouTube", in *INFOCOM IEEE Conference on Computer Communications Workshops*, San Diego, CA, USA, pp. 1 – 6, 2010. (in English).
- [13] S. Illash, "Information culture as an important component of the professional culture of a future teacher of elementary school", *Nauka y osvita* [Science and Education], 3, pp. 68-72, 2014. (in English).
- [14] S. Goncharenko, *Pedagogical research: methodological advice for young scientists*, 2-e ed. Kyev: Vinnycja, p. 187, 2010. (in Ukrainian).
- [15] Activities of the psychological service of BML. [Online]. Available: <https://psychologicalservice2017.blogspot.com/>. Accessed on: Dec. 13, 2018. (in Ukrainian).
- [16] X-mas Challenge 2018 fyl'm BML [X-Mas Challenge 2018 is a BIM movie]. [Online]. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=SsBU3IkrEK4>. Accessed on: Nov. 2, 2018. (in Ukrainian).
- [17] A. Volyk, Teacher is a social and practical psychologist, Available: <https://socpvolik.blogspot.com>. Accessed on: Mar. 7, 2018. (in Ukrainian).
- [18] G. Bondarenko, Methods of work of social pedagogues: the material of the creative group of social pedagogues. Kyev: *Redakcii' zagal'noyed. gazet*, 2012. (in Ukrainian).
- [19] O. Marinushkina, I. Vyshneva and V. Nosenko, *Table book of social teacher*. Harkiv: Ranok, 2010. (in Ukrainian).
- [20] S. Arhypova, G. Majboroda and O. Tjutjunnyk, *Methods and technologies of the work of a social pedagogue*. Kyev: Slovo, 2010. (in Ukrainian).
- [21] S. Lytovchenko, S.Maksymenko, M. Chepa, and N. Bugajova, *Children on the Internet: How to Teach the Security in the Virtual World: A Guide for Parents*. Kyev: TOV "Vydavnychyj Budynok "Avanpost-Prym", 2010. (in Ukrainian).
- [22] Video Hosting & Managed Content <https://50wheel.com/hubs/video-hosting>. *List of the top 100 video hosting and online video platforms*. [Online]. Available: <https://50wheel.com/hubs/video-hosting>. Accessed on: Oct. 2, 2018. (in English).
- [23] The Ministry of Education and Science of Ukraine. A program for secondary schools of 2-4 classes. [Online]. Available: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>. Accessed on: Dec. 8, 2018. (in Ukrainian).
- [24] Center for the Study of Literature for Children and Youth. Golden list of recommended literature for children and young people. [Online]. Available: <http://urccyl.com.ua/ua/>. Accessed on: Dec. 15, 2018. (in Ukrainian).
- [25] U. Goncharenko, *Pedagogical researches: advices for young scientists*. Kyiv: Vinnitsya, 2010. (in Ukrainian).

